

Jen Šu-sia 言叔夏 (Tchaj-wan)

Jen Šu-sia (Yan Shu-Xia) představuje v současné tchajwanské literatuře osobitý hlas – její prózy jsou poetické a zároveň plné živých obrazů. Prostřednictvím svých textů navozuje pocit čistoty a nevinnosti jako způsob obrany před světem, který se jeví jako stále pokřivenější. Ve svých dílech čerpá z osobní zkušenosti s izolací a s traumaty, které pramení hluboko ve vlastní rodině. Psaní jí přitom není jen útočištěm, ale také metodou, jak rozplést osamělost a porozumět tomu, kdo vlastně jsem. Jen Šu-sia slaví úspěchy nejen jako spisovatelka, ale také jako uznávaná teoretička, která významně přispívá k porozumění literatuře a ocenění jejích kvalit. V akademických i literárních kruzích si získala pozornost a respekt texty, které se zabývají sebereflexí a uměleckým vyjádřením coby prostředky k proměně a k vybudování vnitřní síly.

ukázkou přeložila Pavlína Krámská

海拔十五樓

V nadmořské výšce patnáctého patra

Nově otevřenou stanicí metra na ulici Wen-sin již projíždí vlaky. Nenapadlo by mě, že jednoho dne vzhlednu a na panoramatu tohoto města spatřím vozíky horské dráhy ze zábavního parku. Když pozdě v noci jedu autem podél vyvýšené trati a míjím jednu zebra za druhou, připadám si, jako bych se vrátila o deset let nazpátek a vjela do ulic Tchaj-peje pod dráhou linie metra Wen-chu. Je to snad noční výlet na konečnou stanici metra do ZOO? Je to kupodivu tchajpejské metro, do čeho po mém přistání v závěrečné scéně filmu *Šťastní spolu* z roku 1998 Tony Leung, který cestou do Buenos Aires objedná půlku zeměkoule, nasedne, stanice metra Technologická budova, kde koleje zahnou a vlak se kolem se svištěním prožene, kam asi míří? V roce 1998 byl v ZOO Lin Wang stále na živu. Tehdy si ještě tento slon neuměl sednout na zem. Pokud by film neskončil a metro jelo pořád dál, nevjel by tak do stanice, odkud o deset let později začala pasažéry přepravovat lanovka na Maokong, a nedorazil by tedy na nejjižnější cíp Tchajpejské pánve? Tady je také svého druhu konec světa. Nachází se tu žirafí komín, který vyrostl z požírácí odpadků. Když jsem po deseti letech jela na vrcholek tamté hory hnědým minibusem, také jsem tam zakopala jakési tajemství jako odpadky, aby i z něho vyrostl kouřící komín. Když se ve filmu Chang Chen vydává na konec světa, říká: „Možná je magnetofon rozbitý, slyšel jsem jen dva hlasy, jako by někdo plakal.“

Po určitou dobu byla pro mě v Tchaj-peji tato linie metra dopravní spojnici s vnějším okolím. Z konce světa směrem do světa, lekce japonštiny ve městě, které začínají postupným řazením padesáti hlásek godžúon, jsou také svého druhu vagóny. Mám ráda krátké vozy této trasy, vagóny totiž nejsou navzájem propojené. Jako by se v tom skrývala určitá definitivnost. Jako by všem lidem, kteří náhodou spolu se mnou vstoupí do stejného vagónu, bylo osudem dáno sejít se ve filmovém ateliéru něčího života. Ten pocit z vlaku poskládaného z jednotlivých vagónů mi připomíná japonštinu, kde každé jednotlivé slovo je takové uzavřené kupé, naplní-

li se lidmi, není možné ho spojovacími dveřmi opustit a přejít do druhého vozu. Jak se dostat z jedné strany kostky na druhou? Jak z mého osudu proniknout do tvého? Někdy si představuji, že jednoho dne budu sedět v tomto krátkém, tlustém vagónu a jako v příběhu z komiksu *Soudný den* od Minetarō Mochizukiho, který jsem četla na střední, vjedu do tunelu stanice Sin-chaj, kde tento vagón jako jediný zůstane uvnitř a už nevyjede ven. Tam uvnitř se z něj stane červí díra. Bermudský trojúhelník, kde neexistuje čas. Pohřbím se i já spolu se svým jménem na tomto místě, které nemá vchod ani východ? Až se za mnoho let vagón pohne a vyjede z tunelu, už to bude jiné město.

Toto město. V tomto městě, které při první známce neshod hned staví vlnolamy, si zábavní vláček plave sem a tam jako ryba po vzdušné dráze, jako by se nic nedělo. Čínské, anglické a tchajwanské hlášení: „Přidržujte se prosím madel, nohama stůjte pevně na schodech,“ které se nad eskalátory stále dokola ozývá, představuje jakousi kotvu. Žena, která to hlásí, nemůže vědět, že když zazní její hlas, lidé se reflexivně nakloní doprava. Součást výchovy tchajpejské veřejnosti ke konformismu: „Ti, co se na eskalátorech v metru nedrží vpravo, jsou venkovští balíci.“ Dopravní policie v tvé mysli v tobě, která jsi do Tchaj-peje poprvé vkročila v roce 2004, vždy neznámo proč spustí tento poplach, v důsledku čehož jsi se v roce 2014 čerstvě po přestěhování do Tchaj-čungu i na eskalátorech v obchodním domě na rychlodráze bezděčně držela vpravo (a poté cítila hlubokou otrockou servilitu). Takzvané osvobození. Takzvané osvobození může spočívat v tom, že se levé rameno náhle cítí volné. I když na stanicích metra tohoto města nejsou ony valící se proudy lidí vracejících se z práce. Ve chvíli, kdy se reflexivně nakloním doprava, náhle si uvědomím, že na celém eskalátoru není ani jeden člověk.

Máš jen sama sebe.

Jen ty sama v tomto městě přejíždíš z jednoho předměstí na druhé (kolegové z práce se tě ptají, proč si byt kupuješ tak daleko: „To už je lepší bydlet v Miao-li.“), jedeš autem podél vyvýšené dráhy metra jako podél zipu rozevírajícího břicho města. Jako při chirurgickém zákroku se cestou zastavuješ u orgánů v každé stanici. Někdy autem uháníš po ulici Wen-sin pod viaduktem bok po boku s řadou vagónů, které se řítí po kolejích, a máš pocit, jako by se tvé čtyřicetileté já v autě honilo za tím třicetiletým. Kdo je bílý kůň? Kdo je mezerou? Kdo koho předjíždí? Druhá strana kostky. Skřípění podvozku třoucího se o koleje proťalo oblohu až k horizontu. Je ten svist zvukem, který vyloudí křesací kámen, když se třením vzduchu rozpaluje? Takto zní vykřesání jisker. Stejně jako ta žena z hlášení na eskalátorech, znovu a znovu ji v jiném městě na podobně se opakujících se zastávkách potkáváš. Rok za rokem. Pokaždé, když se vrátíš do onoho města z doby před deseti lety, ozve se jako bohyně na každé stanici, na které náhodou zastavíš, a nikdy nezestárne.

Byla také doba, kdy jsem poprvé dorazila do tohoto města za hluboké noci, za ničím ještě nezkaženého večera, a narazila na jídelnu *Sépií vývar*, která nikdy nezavírá. Malá restaurace se nacházela vedle viaduktu metra, na vývěsní tabuli červeným písmem stálo *Tchajpejská sépií polévka*. Ničím se nelišila od provozoven v Tchaj-čungu, které ale nesly název Tchajnanské skopové na ohni nebo v Tchaj-peji s vývěsní tabulí *Pchintungské masové kuličky*. Všude mají ty

nelokální lokální. Může však „Tchaj-pej“ v někom vyvolávat nějakou nostalgii? *Tchajpejská sépií polévka* byla úplně obyčejná, v podloubí před jídelnou stál sporák s dvěma plotýnkami a velká průhledná lednice (jedním pohledem jste přehlédli všechny ty titěrné talířky se zeleninou, mořskými plody a vnitřnostmi). Obešla jsem dřevěnou zástěnu a vešla do jídelny, kde se kupodivu nacházela dlouhá polstrovaná sedačka z devadesátých let, křišťálový lustr se v transu pohupoval, na gramofonu se točily jeden za druhým Bachovy vinyly. Zákaznice na sedačkách byly silně nalíčené (vpředu o kousek dál se tu nacházel zábavní dům Zlatý leopard). Je to snad ona poslední noc z románu *Poslední noc madam Ťinové*? Vedle ulice Wen-sin ve čtyři hodiny ráno se ti chtělo téměř věřit, že tu restauraci z bublin vyfoukla liška kouzelnice. Po rozbřesku jídelna nezavřela, jen se s pufnutím rozptýlila. Znovu se proměnila v *Tchajpejskou sépií polévku*, která za bílého dne nevypadala, že by byla něčím zvláštní.

Uprostřed mezi dvěma zastávkami. Neznámé pásmo času. Před vjezdem do tunelu prosím rozsviňte světla, prosím rozsviňte světla. Poté, co jsem se naučila řídit, jsem i za dne vždy svítila, abych byla před další stanicí na pozoru a znenadání nevjela do rychle se stmívajícího tunelu.

Příští zastávka. Příští zastávka je hlavní nádraží Pej-tun. Je to osamělá konečná stanice, kam vede jen jedna zelená linie metra. Vydala jsem se tam autem. Jako nějaký šotouš jsem jela podél dráhy a zastávku po zastávce sbírala tyto malé stanice, které i vlak opustil, nepřipomínalo to honbu za sběratelskými kousky, ale sběr odpadu k recyklaci. Autem jsem mířila na konec světa tohoto města, na tom konci už se nachází svět, velký supermarket v americkém stylu tam jako osamělý ostrov stojí uprostřed popínavých rostlin nově narýsované čtvrti. Kdo tu pohřbil planetu Zemi? Když na periferii soudného dne zvednete oči, nespátříte nic, co by ji ohraničovalo. Jako by všichni lidé, kteří v tomto městě ještě zbyli, byli shromážděni v tomto supermarketu přeplněném posledním dochovaným zbožím. Chleba, máslo a mléko. Dozvíme se, kdy připluje příští loď? Tento přístav na úpatí hor. Tento přístav na úpatí hor, který nemá moře, se ještě více propadá, plujeme po pevnině a na lodi vesluje nohama. Povesluje čím dál tím výš, až nakonec s lodí dorazíme na vrchol hory na konci tohoto města, abychom unikli řinoucím se přívalům, které neustále bobtnají a narůstají? Spolu se zvířaty, která sem uprchla před nebezpečím. Betonová zebra s odhalenou ocelovou výztuží. Z našich zranění také neteče krev.

Příští zastávka. Vůz na visuté dráze zábavního parku stoupá stále výš, až vjede do nadmořské výšky patnáctého patra. Jeden z vlaků přijíždí po točité dráze z města mého mládí a vjíždí do budovy, kde budu bydlet za dvacet let. Dvacátá léta 21. století, doba, kdy nebylo možné sejít dolů, epidemie Covidu-19 nás uzamkla tak, že ve věžáku z každého balkónu visel provaz, po kterém se po částech vytahovalo dovezené jídlo. Nadmořská výška patnáctého patra. Může tlak vzduchu v nadmořské výšce patnáctého patra u lidí způsobovat výškovou horskou nemoc? Příznaky horské nemoci v nadmořské výšce patnáctého patra mohou zaprvé být: po nasazení masky začnete zpívat operu. Popoledním atriem se nese vyšponovaný ženský soprán (Pracuje i ona z domova?). Když se pozorně zaposlouchám, je to Lady Macbeth.

Lady Macbeth si znovu a znovu myje ruce. Trpí Lady Macbeth z éry Covidu-19 syndromem

traumatické obsese? Recept, který nedokáže předepsat ani Freud: pamatujte na mytí rukou v sedmi krocích. Dlaně, hřbet rukou, mezi prsty, klouby a svrchní část prstů, palce a kolem nich, špičky prstů, zápěstí (Tento slogan – uvnitř, vně, mezi, ohbí, velké, vzpřímené, zápěstí – je prostě doopravdy vylepen po celém městě vedle kohoutků umyvadel kdejakých veřejných záchodků), takto silně si v sedmi krocích jednou umýt ruce, a nejspíš si je už nebudete chtít mýt podruhé.

Vždy bude něco, co člověk sám nedokáže vyřešit.

Nečisté věci. Trapné věci. Pokud by doba byla člověkem. Doba by řekla. U věcí, které člověk nedokáže sám vyřešit, se musí počkat, až si to nebesa zase vezmou zpátky. Nevím, proč se nacházím na tomto místě. Vstávám z postele vysoko v oblacích, sama v pokoji si sama pro sebe mluvím k třiceti či čtyřiceti malým čtverečkům na obrazovce. Zmáčknutím klávesnice si objednávám jídlo. Tento přízračný blázinec je kolektivní sen, do kterého se každé ráno probouzí celá Země. Nakonec jednoho dne koleje povedou po mostě rovnou na balkón v patnáctém patře, nahoru pověsí čtyřicet let, konečná stanice, která následuje po konečné stanici. Žij, žij. Následuje podzemní stanice, která je příští zastávkou po prodloužení času. Ony snové názvy stanic: Ty s někým dohromady. Ty po rozchodu. Příští stanice. Příští stanice. Už vím, jak použít oheň. V noci do výše zvednu světelnou pochodeň, jako maják ve výšce rozzářím tento vůz, který vjíždí do nadmořské výšky patnáctého patra.